

Svar på forslag på tiltaksplaner for Snøhetta villreinområde från Eikesdal alpin

Vi noterar att Klima- og miljødepartementet menar att Eikesdal alpin skall anses vara en kommunal angelägenhet och därmed inte ska påverkas av tiltaksplanerna.

Vi anser detta vara helt naturligt och initiativet i kommunedelplanen är ingående analyserat från förr och eventuell påverkan på vildrenen finns väl dokumenterad i Villreinrapport 365 från NINA och Kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak från 2014.

Båda visar att området for alpinanlegget är mycket lite nyttjat av vildrenen och påverkan på denna därmed blir minimal.

Klima- og miljødepartementet anbefaler dock Molde kommune att ta ut alpinanlegget ur kommunedelplanen och med ställningstaganden som vi visar i utdrag nedan. Vi anser att dessa ställningstagande är gjorda på felaktiga grunder och vi bemöter dem nedan.

Vi hävdar bestämt att Eikesdal alpin ska vara kvar i Molde kommunes arealdel.

Det är också så att Molde kommune och hela regionen behöver Eikesdal alpin.

Flera anläggningar har blivit tvungna att stänga före påsken i år och Eikesdal alpin är viktig for att hålla igång norsk alpinnæring, med dess ekonomiska och samfunnsmässiga bidrag och helt i enlighet med norsk dna og tradition.

Man ser tydlighet att snön är bra bevarad under mars-april i de nordvænda sluttninger där Eikesdal alpin skall ha sin verksamhet. Så är det inte for många andra anläggningar som har fått stänga i förtid på grund av snøbrist.

Eikesdal alpin kommer också att bidra mycket till hela regionen när det gäller arbeid og utvikling. Inte minst kunna erbjuda unga arbeid og positiv sysselsætning, i själva verksamheten men också av stora kringverkninger.

Vi ønsker nu arbeidsro så vi kan planere og komme i mål med påbegjard projektering.

Vi har tidligere sânt in ett innspill, i november 2024, "Innspill til Stortingsmelding_Eikesdal alpin", som är något mer detaljerat. Vi har ikke fått någon återkoppling på i hvilken utstrækning denna har beaktats men dokumentet kan distribueras på begæran. Vi deltog också på öppet møte i Dovre tidligere.

Kort innspill har också sânts till öppet møte i Lesja under våren 2025 og vi var representerte på møte i Eikesdal vid samma tidpunkt.

Tiltaksplaner och departementets rekommendation

Ur forslag til tiltaksplaner:

Tiltak 31: Ta ut planer om videre utbygging av alpinanlegg og hytteområder i Eikesdalen av kommuneplanens arealdel

Hovedansvar: Molde kommune

Tiltaket oppfordrer til at kommunen frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom kommunen ikke ønsker å gjennomføre tiltaket.

Det har i lengre tid foreligget planer om utbygging av Eikesdal alpin, et alpinanlegg i Eikesdalen med skiheiser, hyttebebyggelse og øvrig infrastruktur som vil gi allmennheten lett tilgang til fjellet og villreinens leveområder. Planen er hittil ikke realisert. Et slikt anlegg vil også kunne knyttes sammen med eksisterende og planlagte anlegg på Bjorli og på den måte skape en langsgående barriere for villreinen fra nord til sør, og vil kunne bli et hinder for villreinens bruk av området og muligheter til å trekke mellom områder øst og vest i Snøhetta vest villreinområde. Disse planlagte tiltakene bør tas ut av gjeldende kommuneplan. Molde kommune er ansvarlig for revidering av eksisterende arealplaner. Tiltaket vil hindre en framtidig utbygging som vil være veldig uheldig for villreinen og som vil gi ytterligere press på arealene til en allerede presset villreinbestand, men vil innebære reduserte muligheter for utvikling i kommunene. Samtidig er den kommunale arealplanlegginga en avgjørende brikke i bevaringen av villreinen og dens leveområder.

Vi menar att skrivningarna ovan om Eikesdal alpin i foreslagna tiltak är felaktiga och bristfälliga.

Här kommer vårt bemötande av skrivningarna:

1. Konsekvenserna for vildrenen är gott utredd i NINAs villreinrapport 365 och i kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak från 2014. Båda visar på minimal påverkan på vildrenen och att området är mycket lite (om alls) använt av vildrenen. Eikesdal alpin ligger således utanför vildrenens **faktiska** leveområden.
2. Eikesdal alpin påverkar heller inte vildrenens vandring över Gravdalen og inkræfter inte på vildrenens arealbehov eftersom Eikesdal alpin med marginal ligger en bit ifrån Gravdalen og trekken over den.
3. Eikesdal alpin påverkar inte på något sätt utvæxling mellom Snöhetta øst og vest. Villreintrekk kryssar Aursjøvegen vid Aursjön og går i nord/sydlig riktning, på Dalsida opp mot fjellet i riktning mot Jora mm. men inte utover Aursjøvegen mot Eikesdal (där Eikesdal alpin ska ligga) som någon felaktigt påstått.
4. Uheldig påverkan anser vi av ovanstående är ett oproporsjonelt påstående.
5. Vi menar att de som ønsker ge sig lenger in i leveområdene har mange muligheter att göra det redan idag. Terrängen är fysisk utmanande og detta begrænser i sig sådan eventuell færdsel. Ofta använder denna kategori ett utstyr som är anpassat for klatring med skidor. De har god fysik og har mange plasser i fjellene att välja på og kan redan idag göra det från både Bjorli og Eikesdal men har mange andre alternativ som tex. Skjorta og Kyrkjetaket. De andre typiske alpinistene, de vanlige som är merparten, har varken utstyr eller interesse att gå lenger in i fjellet.
6. Eikesdal alpin kommer også gjennom avtal begrænse muligheten att nyttja anleggningens service for att gå in over fjellet. Vildrenen är inte den enda anledningen till detta, utan også for att turister inte ska använda anleggningen for att ta sig in i rasfarlig terreng mm. Dette är helt i enlighet med Alpinanleggenes foreskrifter som gæller redan idag. Vi bedømmer att Eikesdal alpin inte kommer medføre någon extra belastning på vildrenen, ens ur denna aspekt.
7. Planene for Eikesdal alpin ligger i nære anslutning till befintlige og omfattende tekniske inngrep for vattenkraften og merparten av den planerte alpinanleggningen ligger nedanfor kraftledninger og anleggningssvægar. Eikesdal alpin har derfor begrænset negativ påverkan på orørd natur og befintlige tekniske inngrep bør anses ha påverkan även på vildrenen som det är redan nu. Renen går i alle fall mycket sällan nedanfor dessa tekniske inngrep.

8. Utbyggnad av vattenkraften pågår ständigt och fler projekt är under uppstart. Man får räkna med att detta är ett normaltillstånd och vi anser också att andra verksamheter ska bedömas proportionellt i förhållande till sådana projekt. Verksamhet relaterad till vattenkraft vid Aursjön och Torbudalen kan i det närmaste anses som permanent pågående. Projekten pågår som regel under hela året, såväl, höst, vinter, vår och sommar. I skrivande stund arbetar man också med omfattande planer för utbyggnad av Aura kraftverk. I utredningarna, dvs. tiltaksplanerna, borde man ha tagit mer med i beaktande att området är i det närmaste vikt för vattenkraft och att den kommer att fortsätta utvecklas. Många av de föreslagna tiltaken bleknar helt i jämförelse med detta. Man ska heller inte glömma att jakten och verksamheten för vattenkraft bedrivs längst in i vernområdena. Jakperioden är ca 1,5 månad. Alpinverksamheterna pågår ofta 4-5 månader.

Sammanlänkning med Bjorli

I departementets skrivning står det att en ihopbyggnad med Bjorli skulle kunna göras med stöd av den nu gällande kommunedelplanen för området. Detta är felaktigt av flera skäl:

1. Gällande Kommundelplanen ligger utanför Dalsida vernområde och långt ifrån Bjorli. För att någon sammanknytning av Bjorli och Eikesdal alpin skulle kunna göras skulle ett omfattande planarbete behöva bedrivas och givetvis även vedtas och som dessutom skulle innefatta Dalsida vernområde. Att en sådan plan skulle godkännas under dagens förutsättningar är i det närmaste omöjligt och det är kraftigt felaktigt att påstå att detta skulle kunna göras inom ramen för nuvarande kommunedelplan. Det är helt enkelt andra kommunedelplaner som skulle behöva tas fram och som inte bara berör Molde utan motsvarande kommuner också på sydsidan. Skulle ett sådant arbete någon gång startas upp så är det alltså efter planer som inte existerar idag. **Det är således fel att anse att dagens kommunedelplan med Eikesdal alpin ska revideras mht helt andra planer som inte existerar och som i det närmaste är utopiska.**
2. De tekniska och klimatologiska förutsättningar för en sammanbyggnad existerar inte idag och förutsättningarna ser inte ut att bli mer gynnsamma. Området emellan är vidsträckt, flackt och exponerat för mycket sol och vind. Dessutom med många partier med stora stenar som skulle kräva omfattande ingrepp och exceptionell snöläggning. Om det ens skulle gå med dagens utveckling av klimatet skulle det handla om oerhörda investeringar och större miljöingrepp. Dagens trend för alpinanläggningarna är att man snarare stänger av nerfarter som är för

svåra att hålla igång pga det varmare klimatet och istället satsar resurserna på ett antal färre nerfarter.

3. De topografiska förutsättningarna är högst begränsade eftersom det handlar om många partier som är nästan helt flata. De skulle krävas långa gondoler som transporterade folk över alla dessa flata partier. Tveksamt intressant för alpina skidåkare. Men dyrt!
4. Det är förstås sant att det skulle finnas tekniska möjligheter att utvidga området för kommunedelplanen, bland annat med hänvisning till att vildrenen i liten omfattning utnyttjar de västra delarna av Snöhetta väst på vintern. Detta ligger dock inte inom planerna och skulle kräva stora förändringar av kommunedelplanen. Det går därför inte att naturligt koppla detta till gällande kommunedelplan och har därför inget med denna att göra. Detta är också långt ifrån en sammankoppling med Bjorli som ligger betydligt längre bort.
5. Nu är också Bjorli alpinanlegg i konkurs. De meddelar att det blev så trots goda snöförhållanden under hela sesongen ut. Sviktande besökstal i mars-april anses vara orsaken. Det kan finnas en mängd olika orsaker till för låg beläggning och detta följer vi klart mycket noga. Avgifterna i heiserna är inte höga men det är däremot kostnad för logi under ett semesteruppehålle. Man har även valt hög snöproduktion men ofta ändå haft anläggningen stängd under många dagar. Detta kan ha bidragit till de negativa besökstalen. Behovet för turister att åka alpint är fortsatt stort men dessvärre har Bjorli inte fått tillräckligt många besökare. Situationen visar att alpinnäringen också är sårbar och inte bör påläggas onödig belastning. En sammanlänkning mellan Bjorli och Eikesdal alpin är för stunden ännu längre bort än tidigare.

Arealutnyttjande

Med dagens förvaltning och aktuella mätningar är det endast 300 villrein i Snöhetta vest. Villreinen är dessutom sällsynt i de västra delarna av Snöhetta vest på vintern och Eikesdal alpin påverkar inte villreinens areal som tidigare utredningar visar. Idag är det därför ingen arealbrist för villreinen relaterat till Eikesdal alpin.

Skulle man drastiskt minska jakten, i både öst- och vestområdet skulle de påverka beståndet. Kanske så mycket att man kommer upp i äldre betydligt högre populationstal.

När det gäller områden för Eikesdal alpin så visar villreinrapport 365 tydligt att dessa områden inte är anpassade för vildrenen, så risken en framtida konflikt även med en större population måste anses vara minimal. Dessa bedömningar är gjorda på högre populationstal än dagens 300.

Det är jakten som med stor sannolikhet är den mest begränsande faktorn för vildrenens beståndsutveckling. Om man skulle begränsa jakten mer så skulle ske kanske vildrenen utöka sitt areal för att finna bete mm. men samtidigt skulle den faktiskt också bli mindre sårbar genom sin större population även om det förstås finns andra effekter att beakta. Troligen skulle vildrenen också ändra sina beteenden på olika sätt men det är inte klarlagt att detta skulle medföra fler egentliga konflikter med verksamheter i utkanterna till eller utanför villrenens faktiska leveområden.

Skulle man istället anse att dagens förvaltning hållit vildrenstammen på rätt nivåer och att den därmed skulle ha gott om bete och kanske bli mindre utsatt för sjukdomar tex. behöver man heller inte göra något utom möjligen en justering av det antal djur man tar ut även i östområdet. Detta är anmärkningsvärt mycket högt.

Det är inom förvaltningen man primärt bör styra utvecklingen framför andra åtgärder. Att man inte beaktat detta är en stor brist i föreslagna planer. Istället föreslår man andra tilltag som får mycket stora negativa konsekvenser för nödvändig utveckling av bygderna. Detta måste vara ett utslag av felaktig representation i arbetsgrupperna och att utredarna förbisett dessa förhållanden.

För 2025 har förvaltningen nu lagt planer för Snöhetta. De går ut på att halva renstammen ska skjutas av. Detta måste betraktas som mycket extremt och mycket svårt att förstå i sammanhanget med tiltaksplanerna.

Om förvaltning har rätt och det är ju inte helt omöjligt så tål vildrenstammen denna enorma belastning och sannolikt mycket annat också. Till en grad att förslagen till tiltaksplanerna blir helt irrelevanta.

Som ytterligare en jämförelse, skulle man inte få cykla förbi stora störande anläggningsverksamheter, relaterad till vattenkraft. Detta tillsammans med förvaltningsplanerna ger tiltaksplanerna en remarkabelt låg trovärdighet.

Villreinområden

I tiltaksplanerna talar man om restriktioner av olika typer i villreinområdena. Detta begrepp, villreinområde, är dock alltför rymligt och definitioner som villreinområder/leveområder har missbrukats under de senaste 20 åren och relaterade areal har av taktiska skäl snarare än reella, växt väsentligt. Det är också oklart vad som egentligen är ett villreinområdes avgränsning. Vi anser med fog att man skall gå tillbaka till den definition och utsträckning som Naturdirektoratet hade för ca 20 år sedan och använda den då gällande villreinens leveområde som synonym. Detta ansågs då ligga en bit upp på fjället och speglade bättre vildrenens faktiska nyttjande av fjället. Vi anser att detta är ett mer rättvisande begrepp och borde användas som det än gång var. Som det är nu utökas områdena succesivt och detta saknar acceptabelt stringenta vetenskapliga belägg och kan få dramatiskt negativa konsekvenser för bygderna om man tolkar in för stora områden.

Kvalitetsnormen

Vi har flera gånger påpekat att kvalitetsnormen behöver uppdateras. Författaren av normen själv har insett detta och till och med skrivit in detta explicit i själva normen.

Våra synpunkter går ut på att det finns parametrar i normen som i sig inte mäter vildrenens tillstånd och som dessutom visar sig svåra att mäta objektivt. Ett sådant exempel är arealdelan och trekkvegar, där man snarare gjort bedömningar än tillförlitliga mätningar.

Resultatet kan bli att trafikljusen helt enkelt visar fel eftersom syftet med dem var att mäta renens tillstånd.

Trekkvegarna genom Torbuhalsen är ett sådant exempel, där man faktiskt också har liten kontroll på i vilken utsträckning renen passerar igenom. Det finns dock indikationer på

att den gör det i högre utsträckning än vad man tidigare trott. Ser man på webkameror från Torbuhalsen, ser man att det ofta finns vildrenspår helt intill hytterna, så viss utväxling sker.

I förslagen på tiltaksplaner finns en vision att etablera ett villreintrekk längs Aursjøvegen, från Aursjön mot Eikesdal. Något sådant trekk existerar inte och har inte gjort det under överskådlig tid. I det arbete fylkesmann gjorde på 1990-talet fanns heller inga sådana trekk inritade.

Under stora delar av året, dvs vintertid, är en sådan passage också olämplig för renen, pga. att flera avsnitt är rasutsatta, därav namnet Bukkeskreden som är ett sådant avsnitt men ligger längre upp efter fjällsidan.

Betsförhållandena är också högst begränsade efter Aursjøvegen. Det ser man om man kör vägen på sommaren.

I fylkesmans rapport fanns dock en kartläggning av de mycket omfattande tekniska ingreppen i dalsida vernområde och omliggande biotopvernområden och visar på att hans rapport var väl genomarbetad till skillnad från många senare arbeten.

I samtal med fylkesman om Eikesdal alpin i samband med etablering av vernområdena i Snöhetta, sa fylkesman att det inte var något problem med att lägga toppstationen en bit upp på Storflåa, på ca 1400 moh och en bit in i vernområdet.

Vi tolkar fylkesmans åsikt som att en toppstation på Flåa, visserligen skulle komma nära inritade villreintrekk men dessa var lite utnyttjade under vintern och därför inget problem. Gravdalen är också bred och fler trekkvegar finns för att senare på året bli passage åt väst.

Fylkesman var dock negativ till en större utbyggnad över Gravdalen och på Kleneggen med hänsyn till att vildrenen senare på året inte skulle störas vid sin vandring västerut.

Nessets kommunes kommunstyrelse meddelade tidigt att man vill ha störst möjliga alpinanlegg och att eventuella negativa effekter för vildrenen väl skulle vägas upp av de samfunnmässiga fördelarna. Säkert var man väl medveten om att vildrenen också är sällsynt inom området under vintern och tog med detta i sin värdering. Likaså var man givetvis väl medvetna om de tekniska ingreppen i samma område.

Hövelvatnet precis nedanför Kleneggen är regulerat vatten och för inte så länge sedan gjorde man en större renovation av dammen. Man använde anläggningsmaskiner och byggde temporära vägar i vernområdet som fortfarande finns kvar. Vägarna används ibland av jägare också för att transportera ner slaktade renar. Det är i samma område

som Nettet kommune også ansåg att alpinanlegget kunde ha sin verksamhet. Med beaktande av verkliga fakta är detta i sig inte så ologiskt.

Allt detta ligger nu inte inom kommunedelplanen men resonemaget bör ändå sättas i relation till dagens situation och föreslagna planer och en avskjutning av halva stammen årligen i Snöhetta och andra verkssamma tekniska ingrepp som tex. Mardöla-utbyggningen mfl. som fortfarande har inverkan på området.

Vi menar att vildrenens situation varierar över tid men uppvisar samma beteenden över ett längre tidsperspektiv. dvs det är inte särskilt mycket nya reella fakta som kommit fram.

Det är två nyckelfaktorer som påverkar vildrenen mest och det är jakt och rovdjurspopulationen. Andra faktorer som ingrepp och färdsel har mindre påverkan så länge de inte är extrema. Vattenkraften och stora vägar är faktorer som har större betydelse. De har funnits där länge nu och påverkan därför mer konstant. Utbyggnader kommer att ske med en del negativa effekter for vildrenen men troligen inte av den omfattningen att de dramatiskt skulle påverka vildrenens livssituation.

Fotturism och förnuftig hyttebyggning är faktorer med liten påverkan så länge omfattningen inte är alltför stor och verksamheterna lokaliseras på rätt ställen.

Det finns gott om goda utvecklingsmuligheter i fjället som inte är markant negativa for vildrenen men som har mycket stora positive effekter for samfunnene.

Flera forslag i tiltaksplanerna borde gås igennem ett antal ganger till innan man ödelägger for mycket for folk helt i onödan. Som det är nu är de aldeles for inkonsistente.

Distribueras:

postmottak@kld.dep.no

nikolaifinset@gmail.com

hege.gagnat@molde.kommune.no

trygve.grydeland@molde.kommune.no

rjh@nettetveskst.no